

Klavíriky, autíčka, roboty, knižky... Hračky, ktoré svietia, pípajú, hrajú, imitujú zvuky, hýbu sa... radosť detí je pochopiteľná. Krátku chvíľu. Po čase možno z týchto hračiek unavení rodičia či pani učiteľky v škôlkach vyberú batérie. Hračky ostanú odložené, nezaujímavé či pokazené. Kde skončia? A odkiaľ vlastne pochádzajú? Aké príbehy sa v nich ukrývajú?

Detské hračky kritickými očami

Zamyšľame sa niekedy nad tým, kde takéto hračky vznikli, z čoho sú vyrobené a aká je ich ďalšia cesta, keď doslúžia? Svoje detské izby a elektronické „poklady“ v nich bližšie preskúmali žiaci niektorých základných škôl zapojených do projektu Elektroodpad-Dopad. Prinášame vám rozhovor so Zuzanou Šišovskou, učiteľkou na Základnej škole Pribinova, Zlaté Moravce.

Ako ste sa k téme elektroodpadu dostali?

Vďaka programu Zelená škola, v ktorom pracujeme už siedmy rok a opakovanne sme získali medzinárodný certifikát, sme sa zapojili do projektu Elektroodpad-Dopad. V rámci neho sme s vybranými žiakmi druhého stupňa absolvovali trojdňový kurz aj exkurziu do závodu, kde sa na Slovensku riadne recykluje elektroodpad a získavajú sa z neho naspäť cenné suroviny.

Prečo ste sa zamerali práve na detské hračky?

Veľmi som chcela problematiku elektroodpadu dostať aj medzi mladšie deti. A ako jednoduchšie to urobiť, ak nie práve pomocou hračiek? Každé dieťa sa chce kamarátom pochváliť svojou „naj“ hračkou, a keď si ju môže ešte aj priniesť do školy, tak to je zážitok.

Kolko elektronických hračiek majú deti vo svojich detských izbách?

Po víkendovom domácom audite deti zhodnotili, že majú doma veľmi veľa elektronických hračiek a mnohé úplne zbytočne. Ich počet v jednej domácnosti s jedným dieťaťom sa vyšplhal až na 41. ☹

Hračky na svoje fungovanie potrebujú batérie. Čo všetko ste o batériách zistili?

Deti zistili, že batérie sú takmer vo všetkých moderných zariadeniach a hračkách. Už vedia, že ich treba odovzdávať do zberných nádob na recykláciu, pretože batérie obsahujú zdraviu škodlivé ťažké kovy, ktoré sa z nich na skládkach odpadu uvoľňujú viac ako 100 rokov. Stávajú sa tak hrozbou pre pôdu aj podzemné vody. Takže na jednej strane sú batérie užitočné a uľahčujú nám život, no na druhej strane sú aj nebezpečné a extrémne toxické nielen pre životné prostredie, ale aj priamo pre ľudí. Tiež zistili, že hračky obsahujú rôzny počet batérií. Hľadali, kde sa v nich batérie nachádzajú, a hľadali aj značku, ktorá upozorňuje, že takáto hračka už nepatrí do komunálneho odpadu. Pomocou testera batérií deti zisťovali, či sú ich batérie ešte dost nabité.

V škole zistili, že do jednej zbernej nádoby na použité batérie sa zmestí 1410 batérií, ktoré spolu vážia 18 kg. Trpezlivo otestovali všetky vyzbierané batérie a zistili, že až 15% z nich bolo ešte naplno nabitých. Pomocou nich opravili napríklad nefunkčné školské nástenné hodiny či iné drobné elektrospotrebiče.

Dnes už doma učia rodičov, že je lepšie a výhodnejšie kupovať nabíjateľné batérie. Nabíjačku na batérie používame aj v našej škole.

Ako tému vnímali deti?

Odcitujem jedného zo žiakov: „Pani učiteľka, pre mňa je aj tak najmilší môj macík bez batérií, lebo si ho môžem každý večer pred spaním prítúliť.“ ☺ Deťom sa bádateľská hodina plná hračiek veľmi páčila, najmä keď sme ju ukončili veselými pretekmi autíčok na chodbe. No uvedomili si, že mnohé takéto hračky sú len chvíľkovou zábavkou a zbytočne doma zavádzajú.

Ako ste tému vnímali ako učiteľka, ako by ste odporúčali pedagógom o nej učiť?

Keďže som túto tému odučila na škole v rôznych ročníkoch – od tretiaťakov až po ôsmakov, bolo veľmi zaujímavé a aj pre mňa veľmi podnetné počúvať názory mladších aj starších žiakov na výrobu a kupovanie zbytočných elektrospotrebičov. Treba nájsť spôsob, ktorý deti zaujme. Napríklad hľadanie nezmyselných elektrospotrebičov, predstava života bez mobilov alebo pretaviť to do obľúbenej chytľavej pesničky. Dá sa to v ktoromkoľvek ročníku a na akomkoľvek predmete. No jednoznačne treba o elektroodpade učiť!

Aké boli reakcie rodičov?

Prvé boli SMS-ky a telefonáty, či je to pravda, že si majú priniesť hračky do školy. ☹ No keď celý víkend strávili hľadaním a počítaním hračiek na baterky, zostali mnohí nemilo prekvapení, koľko sa ich za tie roky nazbieralo. Potešujúce bolo, že si aspoň vypratovali a pokazené hračky priniesli zodpovedne do zbernej nádoby na elektroodpad v škole.

S rodičmi je dobré sa na túto tému rozprávať, aby sa do každej rodiny dostali informácie o tom, kam s pokazenými elektrospotrebičmi, že je veľmi dôležité čo najdlhšie ich opravovať alebo aspoň odovzdať do špeciálnych nádob na správnu recykláciu. V domácnosti si môžu spolu s deťmi urobiť

prieskum, koľko majú elektrosportrebičov, a dozvedieť sa mnoho užitočného pomocou on-line kurzu „Tajný život elektroniky“ alebo so staršími deťmi si môžu pozrieť film „Vitajte v Sodome“. Všetko nájdete na webovej stránke <https://elektroodpad.zivica.sk/>.

Čo by ste chceli odkázať ako učiteľka rodičom, čo je podľa vás dôležité?

Deti nepotrebujú najmodernejšie hračky či elektroniku. Ony potrebujú šťastných a milujúcich rodičov, ktorí budú s nimi tráviť čas hoci aj obyčajným rozprávaním príbehov zo svojej mladosti.

ČO ZISTILI V INÝCH ŠKOLÁCH?

Na detské hračky sa pozreli kritickými očami aj v základnej škole Oravská Jasenica a v Mútnom, v školách takisto zapojených do projektu Elektroodpad-Dopad.

„V domácnosti máme veľa elektroniky, ktorá sa využila len raz, prípadne vôbec nie. Deti dostávajú elektronické hračky už od malička, lebo je to in. „Ocko s mamičkou dlho pracujú a ja by som len chcel, aby sme spolu išli opekať.“ Sú to vždy deti, ktoré chcú tie „naj“ hračky?“ pýta sa pani učiteľka Alexandra Krížová zo základnej školy v Mútnom.

Školáci z Družstevnej pri Hornáde sa venovali elektrosportrebičom, ktoré vyhodnotili ako úplne zbytočné. Zisťovali, čo všetko je vyrobené, aby slúžilo ako „hračka“ nielen deťom, ale aj nám dospelým. Deti pátrali a objavili hrnček, ktorý po stlačení tlačidla sám mieša kávu, kaktus, ktorý tancuje, vidličku, ktorá sama navíja špagety. Usmievame sa nad tým, čo všetko ľudia nevymyslia. Často niečo podobné dostaneme alebo aj my sami niekomu darujeme v snahe urobiť radosť alebo keď nevieme, čím by sme niekoho rozveselili.

Naša zábava ale určite nie je zábavná aj pre mnoho ľudí, ktorí sú na začiatku, v priebehu alebo aj na konci životnej cesty týchto elektrosportrebičov. Na ich výrobu bolo použitých príliš veľa surovín, ktoré museli byť vyťažené zo zeme na mnohých krásnych miestach na planéte. Na ťažbu sa stále využíva príliš veľa detskej práce, o ktorej my tu v Európe ani veľa nevieme, príliš veľa ďalších neľahkých osudov je spojených so zlými pracovnými podmienkami a nedodržaním ľudských práv vo fabrikách, kde sa tieto výrobky vyrábajú a finalizujú. A kým sa k nám do obchodov dostali, jednotlivé súčiastky až po hotový výrobok cestovali po celom svete... Na konci sa zle vyseparovaný odpad dostáva na skládky či do spaľovní, prípadne je nelegálne vyvážené do Afriky, Indie či ďalších krajín pod rúškom „pomoci“. V čase klimatickej krízy a krízy zdrojov je načase zamýšľať sa, či si zábavné zimné večery nevieme predstaviť aj nejako inak.

A ČO MÔŽEME ZMENIŤ?

Vynikajúcim spoločníkom pod perinu či k horúcemu čaju sú predsa odjakživa knižky – s čím krásnejšími ilustráciami a láskavejším príbehom, tým lepšie. Ale pozor – nie také, ktoré sa čítajú samy... ale také, kde my čítame deťom alebo sme im spoločníkmi či poslucháčmi. Takisto keď hráme s deťmi len obyčajné pexeso, tak sa rozprávame, deti si cvičia pršteky pri obracaní papierikov a jemnú motoriku, rozvíjame tak celý rad zručností a zároveň podporujeme rozvoj mozgu.

Myslíme na to pri výbere vianočných darčiekov, kým je čas...

Lesanka Blažencová
CEEV Živica
Foto DA CEEV Živica

Projekt Elektroodpad-Dopad realizuje občianske združenie Živica spoločne s firmou SEWA, a. s., už šiesty rok. Do projektu sa každý rok zapojí 20 škôl z celého Slovenska. Akčné tímy z jednotlivých škôl sú zaškolené v tejto téme organizáciou Živica a potom v priebehu školského roka realizujú na svojich školách rovesnicke a bádateľské vzdelávanie. Širšiu komunitu školy informujú na akčných dňoch pri príležitosti Dňa Zeme.

Projekt

ELEKTROODPAD-DOPAD

realizujú:

Viac na túto tému:

www.elektroodpad.zivica.sk

Film
Vitajte v Sodome

Online kurz:
Tajný život elektroniky

ELEKTROODPAD
DOPAD